

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että merimiehelle vuosi- tai vastikelomamatkojen vuoksi tai merimieslain säännösten perusteella maksetut matkakustannuskorvaukset asunnosta aluksen lähtö- tai saapumissatamaan ja takaisin säädettäisiin verosta

vapaaksi tuloksi. Verohallitus antaisi asiasta tarkempia määräyksiä.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt. Sitä sovellettaisiin jo vuodelta 1986 toimitettavassa verotuksessa.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotettu muutos

Merimiesten verotusuudistus tuli voimaan 1.1.1986. Erillisestä merimiesverotuksesta luovuttiin, ja aluksella tehdystä työstä saadusta merityötulosta toimitetaan nyt verotus tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) ja verotuslain (482/58) mukaan sekä ennakoperintä ennakoperintälain (418/59) säännösten mukaisesti. Merimiesten verotus eroaa maissa saadun tulon verottamisesta lähinnä siten, että merityötulosta verotuksessa tehtävästä vähennyksestä annetussa laissa (455/85) määritellystä merityötulosta tehdään merimiesammatin erityisolosuhteet huomioon ottava merityötulovähennys. Merityötulosta ei myöskään tehdä tulo- ja varallisuusverolain 2 luvussa tarkoitettuja luonnollisia vähennyksiä. Ne otetaan huomioon merityötulovähennyksen määrässä siltä osin, kuin ne ylittävät tulo- ja varallisuusverolain 28 §:ssä määritellyn tulonhankkimisvähennyksen määrän. Esimerkiksi matkakuluja merimies ei siten voi verotuksessaan nykyisten säännösten nojalla vähentää muutoin kuin siltä osin, kuin ne sisältyvät tulonhankkimisvähennykseen.

Merimiesammatin luonteeseen kuuluu vuoroteltujärjestelmä, jossa työjaksoa seuraa vapaajakso.

Tällöin merimies matkustaa alukselta kotipaikkakunnalle riippumatta siitä, missä satamassa alus vapaavuoron alkaessa on. Myöskään lähtöä vuosilomalle tai paluuta siltä, samoin kuin työsuhteen alkamista, päättymistä tai keskeytymistä ei voida ajoittaa siten, että alus olisi mahdollisimman lähellä merimiehen kotipaikkakuntaa. Merimiehiä koskevassa lainsäädännössä sekä virka- ja työehtosopimuksissa tilanne on otettu huomioon siten, että merimiehelle korvataan tällaiset merimiesammattiin liittyvät erityiset matkakustannukset. Korvauksen suorittaa työnantaja tai se suoritetaan osittain valtion varoista. Ennen merimiesverouudistusta korvauksia ei vakiintuneen käytännön mukaan pidetty veronalaisena tulona.

Tulo- ja varallisuusverolaissa kustannuskorvausten veronalaisuus määräytyy sanotun lain 22 §:n 1 momentin 8 kohdan ja 2 momentin mukaan. Verohallitus vahvistaa verovapaiden kustannuskorvausten perusteet ja määrät ennakoperintää ja lopullista verotusta varten. Tulo- ja varallisuusverolain säännösten ja verohallituksen määräysten tulkintaa koskevassa merimiesverouudistusta silmällä pitäen annetussa verohallituksen kirjjeessä (11565/33/85) on ohjeet sekä ulkomaanmatkojen että kotimaassa tehtävien matkojen aiheuttamien kustannuskorvausten verottami-

sesta. Ulkomaan tai kaukoliikenteen matkojen todetaan rinnastuvan tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuihin työnantajan määräyksestä tehtyihin virka- tai työmatkoihin, joista maksettavat kustannuskorvaukset eivät ole saajansa veronalaista tuloa. Kotimaan matkojen osalta on verohallitus kuitenkin katsonut, että kodin ja aluksen välillä tehdystä matkoista maksetut kustannuskorvaukset ovat saajalleen veronalaista tuloa. Merimiesverouudistuksen yhteydessä ei kuitenkaan ollut tarkoituksena, että merimiesten saamien matkakustannuskorvausten verotuskohtelu muuttuisi. Asiasta on maininta myös merimiesverouudistusta koskevan hallituksen esityksen perusteluissa.

Voimassa olevat kustannuskorvausten verottamista koskevat säädökset ovat vaikeaselkoisia. Koska niissä merimiesammattin erityispiirteitä ei ole otettu huomioon, liittyy merimiesten matkakustannuskorvausten verotuskohteluun tulkinvaraisuutta. Merenkulkualan henkilöstössä aiheutti kuluvan vuoden alkupuolella tyytymättömyyttä kustannuskorvauksista eräissä tapauksissa toimitettu ennakonpidätys. Kun epäkohtana pidettiin myös sitä, että matkakustannuskorvausten aikaisemmasta poikkeava verotuskohtelu aiheuttaa merimiesten välille työskentelyolosuhteista riippuvaa eriarvoisuutta, johti tyytymättömyys työrauhan häiriintymiseen. Ongelmaa selvittämään asetettiin kuluvan vuoden helmikuussa työryhmä tavoitteenaan saattaa merityötulo sen vähennysjärjestelmää osin lukuun ottamatta verotuksessa samaan asemaan kuin muu tulo- ja varallisuusverolain mukaan verotettava palkkatulo.

Eduskunta edellytti vastauksessaan hallituksen esitykseen merityötulon verotusta koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön, että hallitus seuraa lain soveltamisessa mahdollisesti syntyviä tulkintaongelmia ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin kohtuuttomuuksien poistamiseksi.

Tulo- ja varallisuusverolakia ehdotetaan edellä sanotun perusteella täydennettäväksi siten, että merityötuloa saavalle verovelvolliselle maksettujen matkakustannuskorvausten verovapaudesta säädettäisiin erikseen lakiin lisättävässä uudessa 22 §:n 1 momentin 8 a-kohdassa. Säännöksen mukaan työnantajan maksamat vuosi- ja vastikelomamatkan kustannuskorvaukset samoin kuin ne matkakustannuskorvaukset, jotka työnantaja on velvollinen suorittamaan esimerkiksi merimieslain perusteella, olisivat verosta vapaita korvauksia. Säännös koskisi matkustamiskustannuskorvauksia ja matkustamiseen liittyviä välttämät-

tömiä ylläpitomenoja matkalla asunnosta aluksen saapumis- ja lähtösatamaan ja takaisin. Merityötulovähennys, jonka määrä on valtionverotuksessa 18 prosenttia merityötulosta, kuitenkin enintään 38 000 markkaa ja kunnallisverotuksessa 30 prosenttia, kuitenkin enintään 65 000 markkaa, kattaisi merimiehen sellaiset matkakustannukset, joita merimiehelle ei korvata. Säännös selkiyttäisi nykyistä tilannetta ja olisi niiden tavoitteiden mukainen, joita verotuksen yksinkertaistamiseksi on asetettu. Kun merimiesammattiin liittyy erityispiirteitä, joita maissa tapahtuvan tulon hankinnan yhteydessä ei esiinny, ei säännös olisi ristiriidassa myöskään maissa saadun tulon verotamista koskevien periaatteiden kanssa. Merimiesten kesken säännös turvaisi yhdenvertaisen työskentelyolosuhteista riippumattoman verotuskohtelun.

2. Asian valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 12 päivänä helmikuuta 1986 työryhmän selvittämään merimiesten vuosi- ja vastikelomamatkoihin liittyviä verotuskysymyksiä. Työryhmässä olivat edustettuina valtiovarainministeriö, verohallitus, merenkulkuhallitus ja Suomen Merimies-Unioni r.y. Työryhmä kuuli asiantuntijoina Suomen Varustamoyhdistys r.y:n, Suomen Konepäällystöliitto r.y:n, Suomen Tietoliikennetekniset r.y:n ja Suomen Laivapäällystöliitto r.y:n edustajia.

Työryhmän ehdotus (Työryhmämuistio 1986:VM 12), johon tämä esitys perustuu, oli yksimielinen. Siitä pyydettiin lausunnot työryhmässä edustettuina olleilta ja asiantuntijana kuulluilta tahoilta sekä Ålands Redarförening r.f:ltä. Kaikissa lausunnoissa kannatettiin työryhmän ehdotusta.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

4. Voimaantulo ja soveltaminen

Laki on tarkoitus saattaa voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt. Sitä sovellettaisiin vuodelta 1986 toimitettavassa verotuksessa.

5. Säättämisyjärjestys

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Ehdotus olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa säättämisyjärjestyksessä.

Laki

tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) 22 §:n 1 momenttiin uusi 8 a kohta seuraavasti:

22 §

Veronalaiseksi tuloksi ei katsota:

— — — — —
8 a) sen mukaan kuin verohallitus tarkemmin vuosittain määrää matkustamiskustannusten korvausta siihen liittyvine välttämättömine ylläpitomenoineen, jotka työnantaja on suorittanut merityötulosta verotuksessa tehtävästä vähennyksestä annetussa laissa (455/85) tarkoitettua merityötuloa saavalle verovelvolliselle matkasta asunnolta

aluksen saapumis- ja lähtösatamaan ja takaisin, kuitenkin vain matkoista, jotka aiheutuvat vuosi- ja vastikelomamatkoista sekä matkoista, joista johtuvat matkustamiskustannukset työnantaja on velvollinen korvaamaan merimieslain nojalla;
— — — — —

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 ____ . Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1986 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Esko Ollila*

